

DIVERSOS AUTORS. **Qui no mereix una pallissa!**

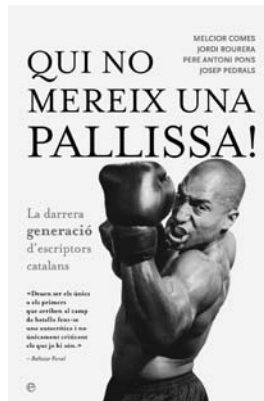
Barcelona: *L'esfera dels llibres*, 2005, 212 p., 18 €

Les actuacions en grup són un clàssic de totes les tradicions literàries. El 2005, una de les col·leccions de *L'esfera dels llibres* les ha promocionat a casa nostra amb les obres conjuntes *Fot-li, que som catalans!* (Bru de Sala, Jòdar, Palol), *Dogmàtica imparabile* (Alzamora, Bofill, Forcano) i *Qui no mereix una pallissa!* Són llibres desiguals entre ells i entre els textos que componen cada volum, però permeten veure com tres generacions d'escriptors se situen en la societat que volen transformar. Les posicions de les dues primeres mostren, a grans trets: la simple impostura refistoladament humorística i el desengany lúcid i corrosiu per la inep-

te conducció que fan els polítics de la societat catalana; i les ínfulas pretensioses de creació d'una elit de titans que il·lumini i redimeixi les vulgars masses que els envolten. A més, alguns d'aquests autors s'han volgut lligar amb fets com l'elecció de Palol, amb el seu beneplàcit, com a part de la tradició reivindicada pels imparables. O l'adopció d'Alzamora del rol de patriarca cultural que aprova les obres de Pons i Comes (*Avui*, 29-10-04). Potser és per aquestes relacions que, en un acostament retòric a *Dogmàtica...*, també tots els subtítols de *Qui no mereix...* són frases disjuntives; i que Comes hi parteix d'una diagnosi

dels mals de la societat actual coincident amb la dels imparables: l'ofuscació de l'home en aspiracions inculcades des de fora del propi ésser (la publicitat, el consum...) que, en no tenir en compte la seva individualitat, l'anihilen i impossibiliten el seu procés de formació. Tanmateix, és cert que els autors de

Qui no mereix..., tot i una certa vehemència verbal, pretenen mantenir-se distanciat de les tàctiques publicitàries dels imparables (p. 60-64; *Avui*, 21-6-05) i que l'esmentada oposició construcció personal/societat capitalista ja apareixia a la primera novel·la de Comes, *L'aire i el món* —on també trobem semblances amb *Dogmàtica...*

una concepció alliberadora del sexe i la idea que la societat actual no viu desacralitzada, sinó que ha canviat de déus. En aquelles pàgines assistíem a la fixació que fa un jove del propi procés de formació per poder seguir vivint, cosa que duia a la reflexió sobre el lloc que ha d'ocupar la literatura en els dos pols en pugna; en termes de *Qui no mereix...*, aquest lloc és el d'oferir un relat ordenat que expliqui el món desfet el desordre mental i l'alienació que la societat actual imposa als seus membres. Per més que aquests no l'escoltin, l'escriptor ha de seguir amb «el compromís i la constància», fins fer «una literatura política»,

interessant-se sempre per «la vida», que «continua sent un misteri replè de maldecaps indesxifrables». Aquest interès, per Comes, és la base de tot escriptor. Però la bona literatura, per assolir els objectius que el mallorquí assenyala, va més enllà i no només s'interessa per aquests maldecaps acceptant «no trobarhi solució», sinó que els desxifra; resol o esvaeix el misteri que només existeix pel fet que el percebem com a tal des del llenguatge, eina única de l'escriptor que per això pot arribar tan lluny. Certament, «l'única conclusió és morir», però tenir-ne consciència –que no ens la dona res més que el llenguatge– és precisament el que ens planteja i alhora permet dissoldre el misteri de la vida. (D'aquí, no sols la utilitat que Rourera li nega, sinó la necessitat de la literatura.) Fet i fet, part d'això és el punt de partida de *L'estupor que us espera*, la segona novel·la de Comes que, bessona de la primera, també es construeix formulant literàriament les idees expressades a *Qui no mereix...*, i que, també com aquella, planteja bé certes situacions però acaba perdent-se en la simplificació narrativa i la facilitat amb què el gènere pot convertir-se en receptacle d'idees i trames mal relligades –i, per tant, mancades de significació. A més, algunes d'aquestes idees tenen un perill en el qual cau constantment *Dogmàtica...* i que Comes critica a *Qui no mereix...* però no sempre evita en les seves novel·les: desembocar en un simple *carpe diem* (a vegades tan obsessivament sexual que sembla més la divinització de les pròpies quimeres –amb la paradoxa que això implica per qui vol ensorrar tots els déus– que la

reflexió sobre aquest culturitzat vessant animal de l'home) fent inútil tanta faramalla intel·lectual.

No és estrany que les reflexions de Pons siguin les més properes a les de Comes (de fet, el nucli dels seus dos textos i del de Rourera, és ja sintetitzat en el «Cant material» del primer): els dos mallorquins s'han format junts en un procés novel·lat a *L'aire...* i explicat al pròleg del segon poemari de Pons, *El fibló i la festa*. Així, també aquest darrer denuncia que el jove d'avui, per no comprometre's i poder divertir-se despreocupadament, accepta l'ordre establert (que la poesia té l'obligació de subvertir tal com planteja el seu poema «Be-bop» i defensa també Pedrals), banalitzat l'amistat, es preocupa més de les formes externes i l'oci que de ser individu, etc. i li recorda que la vida sense compromisos ni ideals porta a una diversió buida que pot acabar ensorrant-lo: Pons renega el fet que la pròpia generació hagi crescut pensant que el món és una festa, una societat del benestar, i descobreixi tard que no és així (retrat apocalíptic coincident amb el de poemes com «Holocaust» o, sobretot, «Generacional», i amb *El benestar* d'Alzamora i la lectura que ell mateix en donà en una entrevista que li féu Pons, reproduïda a *Els alens del verb*); per salvar-la, li proposa tota mena de compromisos, inclòs el conjugal, la defensa del qual ocupa un excessiu nombre de planes que obliden que un dels guanys del llibertinatge ha estat l'alliberament de cadenes imposades a l'home des d'una moral hipòcrita i l'ensorrada de bovarismes provocadors d'insatisfaccions constants –la qual cosa no vol dir que solu-

cioni tots els problemes i que haguem d'imposar-lo a tothom, com vol Alzamora, o com volen Pons i el catolicisme amb la monogàmia. I és que són millors els fruits que Pons ha donat en poesia: entre els versos d'*El fibló...*, superiors als del primerenc *El verí dels àngels* –on l'autor esdevé més aviat histrió en el paper d'*enfant terrible*–, hi ha aportacions apreciables, per bé que els manca una major cura en la forma i un profund coneixement dels poetes catalans que han emprat les metàfores que ell reprèn, aspectes que en potenciarien molt l'entramat de significacions (per què escriure una «Cançó» que no és una cançó? Com no aprofitar-se de la lliçó de Rosselló-Pòrcel, derivada de «L'abella» de Valéry, davant la imatge del fibló i la navalla com a dolor que ens fa prendre consciència de la vida, la festa? Com donar ple sentit al mot *rosa*?).

Rourera, en la prosa més estructurada i deseixida del volum, analitza el que els altres han pres com a punt de partida: com s'ho fan mitjans de comunicació i política per vendre'ns un engany que assumim inconscientment i ens impedeix plantejar-nos la més mínima possibilitat de rebel·lió.

Pedrals és el més distanciat dels companys de llibre: no hi publica prosa, sinó poesia; no signa l'article promocional de l'*Avui*, 21-6-05; prové de l'espai literari de la recitació poètica marcat per E. Casassas (autor de la foto que encapçala aquí els seus versos), espai i escriptor contra els quals carrega Comes en aquest mateix llibre (p. 57); i, hereu de Brossa (homenatjat amb uns altres companys generacionals a l'espectacle *Wamba va!*

en el qual, a més, jugava un paper clau *Tot esperant Godot*, representada també a *L'estupor...*), se'ns havia presentat a *Escola italiana* com a poeta del joc aparentment intranscendent. I *Eclisions* el confirmava en aquesta línia poetitzant irònicament i amb un ús sostingut de la metàfora, prou ben lligat a les fotos que acompanyen el fullet, el despertar de l'home que, tot just sortit dels somnis de la nit, es deixa endur pels del dia però n'acaba prenent consciència. Això és el que es troba a faltar en certs moments d'aquests nous versos: per bé que reprenen algunes qüestions d'*Escola...*, que ja s'havia girat cap a la reflexió sobre el fet d'escriure, aquí, potser pel context, que fa que el poema es plantegi com a teorització, Pedrals, tot i la seva ironia («Em cau el joc a faltes d'esperança/i a banal pessimisme molt inflat/i els mots fan el glossari de l'aurora»), esdevé massa obertament transcendent –i això li mina el ritme d'alguns versos–; se'n va lluny de les delícies simples que oferien «Els quaranta jorns d'en Joan Baptista Cristossuscitat al desert» (i que no li impedié jugar amb els condicionants de l'home, i alhora reflexionar-hi: mite, llenguatge, recerca de camins en el desert...) i del joc de «fer un rot/que mati transcendències amb un mot» d'«Escrit a la pell amb gangrena» (que, tot i aquesta aparença, anava a les arrels de qüestions com la construcció de la identitat a través de la paraula, alhora refugi contra els propis fantasmes i creadora d'il·lusions). Així, comença retratant la societat actual a partir dels teòrics que li ofereixen un lèxic per fer-ho i explica el lloc que, per ell, hi té la poesia a partir del lèxic que li

ofereixen altres filòsofs i poetes: investigar l'ésser real, concret, a través de la fantasia –allò que manca a aquests versos– que, manifesta en la metàfora, permet una concepció del món no falsejada per un llenguatge sofisticat maniqueu –i és que «per entendre/l'ordre fa falta el caos, i al revés». Una reflexió intel·ligent, en alguns moments –com el fragment III– més ben resolta literàriament que en el conjunt i que, a diferència de les de Comes i Pons, no només es relaciona amb altres llibres de l'autor, sinó que dibuixa una poètica mostrant que la seva és una obra més madurada que la d'aquests companys generacionals.

Pedrals, doncs, és la prova del que tots ells deien a l'*Avui*: «no som quatre, sinó un, i un, i un, i un». Però també ho és del fet que tots comparteixen alguns referents i que els contactes que hagin pogut tenir influeixen en les seves obres; més encara si tenim present que aquestes comparteixen nucli: la reflexió sobre les relacions vida-literatura, de la qual *Qui no mereix...* n'és una nova formulació composta d'observacions encertades o desencaminades sobre la societat i la literatura actuals (observacions sovint òbvies o ja velles, o mancades de subtilitat: a estones semblen preveure confusament, enlloc de partir dels seus guanys, *Lletra a en Joan Salvat-Papasseit*, *La societat de l'espectacle* o *L'educació*

sentimental) i de consells a vegades inconscients del món real al qual s'han d'aplicar perquè mai podran realitzar-s'hi amb la puresa amb què poden ser reivindicats des del món de les idees, o perquè, si s'apliquessin, comportarien una nova uniformitat a combatre (obstacles superables si partim de les formes de teorització que Monzó ha aportat); elements que, tanmateix, componen un llibre amb el qual dialogar, i, en termes generals, més productivament que amb *Fot-li...* –Jòdar a part– o *Dogmàtica...* «Endavant, endavant/semprer, amb ulls morts de fam/i cor valent i vulnerable».

Jordi Marrugat

Universitat Autònoma de Barcelona

